

Folk 2021

Innbyggerutvikling og Befolkningsprognoser

Kragerø kommune

Innhold

1.0 Innledning	3
2.0 Befolkningsutvikling 1996-2020.....	3
2.1 Befolkningsutvikling Kragerø kommune	4
2.2 Fødselsoverskudd og flytting	5
2.3 Befolkningsutvikling for aldersgrupper	7
2.4 Demografisk bæreevne	8
2.5 Fordeling menn og kvinner	8
2.6 Innvandrere bakgrunn i befolkningen	9
3.0 Befolkningsfordelingen i ulike bo områder i Kragerø kommune.....	11
4.0 Befolkningsprognoser 2021-2040	15
4.1 Befolkningsprognose Kragerø kommune.....	15
4.2 Befolkningsutvikling for aldersgrupper.....	17
4.3 Demografisk bæreevne.....	18
Vedlegg	20
Vedlegg 1 – Kart over bo områder Kragerø kommune.....	20
Vedlegg 2 – Beskrivelse av prognose modellene til SSB	21
Vedlegg 3 – SSB's 9 ulike befolkningsprognoser for Kragerø kommune	22

1.0 Innledning

«Det sku bo folk i husan. Husan e som folk. Folk treng hus og hus treng folk i all si tid.»

Ole H. Bremnes

Informasjon om antall folk, sammensetning og endring over tid er et vesentlig grunnlag for planlegging og utvikling av de kommunale tjenestene i Kragerø kommune. Befolkningensmengden og sammensetning er også grunnlaget for beregning av rammeoverføringene til kommunene fra staten, samt grunnlaget for skatteinntektene til kommunen.

Utviklingen i landet viser at andelen av befolkningen som bor i tettsteder øker. De unge flytter til storbyer i forbindelse med studier og jobb, og etablerer seg siden i omlandskommunene til storbyene eller i mellomstore byregioner. Disse kommunene har en sentralitetsindeks på 1 til 3 på en skala fra 1 til 6. Kragerø kommune har en sentralitetsindeks på 4. Dette er mindre sentralt, slik Kragerø er utsatt for befolkningsnedgang som en følge av nasjonale trender. Redusert utflytting og innvandring er vesentlig for befolkningsvekst. 2020 var et spesielt år med stengte grenser og stor økonomisk usikkerhet. Arbeidsinnvandringen har nesten stoppet helt opp i hele landet og det gir en redusert befolkningsvekst. For Kragerø er det grunn til å tro at et svakere arbeidsmarked i mere sentrale regioner også har redusert utflytting.

Befolkningen i Norge har vært i kraftig vekst de siste tiårene, men Statistisk sentralbyrå forventer lavere vekst framover. Lavere innvandring og fruktbarhet gjør at aldringen av befolkningen vil bli sterkere enn tidligere antatt. Økt andel eldre rammer særlig Distrikts-Norge og vil forsterke utfordringen med knapphet på arbeidskraft, både i privat og offentlig sektor. Økt antall eldre og færre unge i mindre sentrale kommuner krever kommunal omstilling av tjenestetilbudet.

For beregning av fremtidige ramme- og skatteoverføringer er også valg av befolkningsprognose en vesentlig forutsetning i planlegging av kommunalt tjenestenivå. SSB utarbeider hvert andre år 9 ulike befolkningsprognoser for alle kommuner i Norge. Siste prognose ble publisert i august 2020. Det er vanlig å benytte hovedalternativet (den såkalte MMMM prognosen) dersom kommunen har en sentralitetsindeks mellom 1 til 3. Dette alternativet er ikke realistisk for Kragerø kommune fordi det gir en for stor befolkningsvekst. Kragerø har en sentralitetsindeks på 4. Det er alternativet LHML som passer best med den historiske utviklingen. Lav fruktbarhet, høy aldring, middels flytting (gjennomsnitt) og lav innvandring. Befolkningsprognosen LHML for Kragerø viser en et svakt synkende befolkningsnivå med aldring. Liten innvandring, middels flytting og negativt fødselsoverskudd bidrar til befolkningsnedgang i yngre aldersgrupper, men den eldre befolkning er bofast og lever lengre.

2.0 Befolkningsutvikling 1996-2020

Folkeveksten i 2020 for landet har ikke vært lavere siden 2001. Folkeveksten i 2020 var klart lavere sammenlignet med forrige år, noe som åpenbart henger sammen med koronatiltak og den svært lave innvandringen gjennom deler av året. Fødselsoverskuddet var faktisk høyere enn nettinnvandringen. Antall innvandringer har blitt redusert vært år siden 2012, noe som også ble påvirket av korona pandemien i 2020.

Av alle 356 kommunene i Norge hadde 192 en nedgang i folketallet, 160 hadde vekst, og det var stillstand i fire kommuner. Det er en jevn fordeling av vekst og nedgang, men det var stor forskjell

mellom kommunene. Flertallet av kommunene hadde nedgang i innbyggertallet, men flertallet av befolkningen bor i kommuner med folkevekst, kommenterer Haug fra SSB.

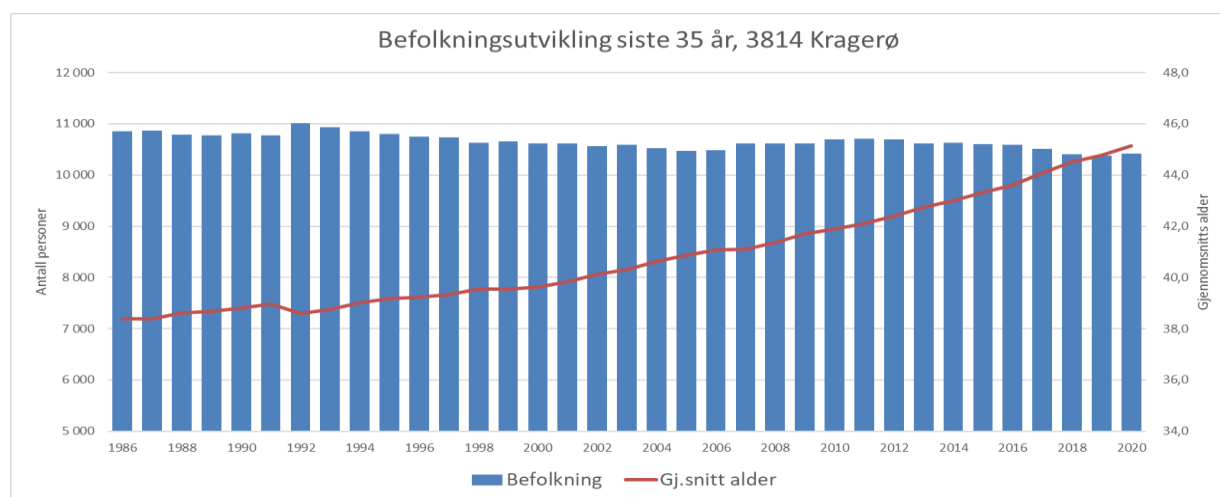
Statistisk sentralbyrå deler kommunene inn i seks sentralitetsnivå etter hvor sentrale de er. 1 er mest sentral og 6 er minst sentral. Av de 25 kommunene på de to mest sentrale nivåene, var det ingen som hadde nedgang i folketallet. På de to minst sentrale nivåene var det derimot nedgang i 153 av 209 kommuner.

Norge er inne i en periode der befolkninga blir stadig eldre, noe som også vil fortsette i årene framover, ifølge SSB sine framskrivninger. Gjennomsnittsalderen i Norge økte med 0,27 år i 2020, og er nå 40,78 år. Dette ansees som mye på et år. Fødselstallet ble ytterligere redusert i 2020. Den langvarige utviklingen med fallende fødselstall forsterker aldringen i befolkning.

2.1 Befolkningsutvikling Kragerø kommune

Befolkningen i Kragerø kommune teller 10416 personer ved utgangen av 2020. Fra 2019 til 2020 var det en økning på 36 personer. Gjennomsnittsalderen i 1996 var 39,0 år og 45,1 år i 2020, hvor økning var 0,4 år fra 2019 til 2020. Sett i forhold til en periode over 35 år er befolkningen blitt redusert med 454 personer, befolkningssammensetningen endres og gjennomsnittsalderen øker jevnt.

Figur 1- Befolkningsutvikling 1986-2020

Sett i forhold til at de fleste distriktskommuner har en befolkningsnedgang er denne utvikling fra 2019 til 2020 gledelig. Tabellene nedenfor viser hvordan befolkning endret seg fra 2019 til 2020 og hvordan dette påvirker befolkningssammensetningen på kort sikt.

Tabell 1 – Årsaker utvikling av folketallet

Utvikling folketallet i 3814 Kragerø - årsaker endringer				Endringer	
	2018	2019	2020	2018-2020	2019-2020
Folketallet ved inngangen av året	10506	10406	10380	-126	-26
Fødte	63	82	83	20	1
Døde	-129	-112	-91	38	21
Delsum fødselsover-/underskudd	-66	-30	-8	58	22
Innvandring	56	62	39	-17	-23
Utvandring	-57	-31	-28	29	3
Delsum netto inn-/utvandring	-1	31	11	12	-20
Innflytting, innenlandsk	324	351	422	98	71
Fraflytting, innenlandsk	-358	-378	-393	-35	-15
Delsum netto innlands flytting	-34	-27	29	63	56
Folketallet ved utg. av året	10405	10380	10416	11	36

Det en legger merke til er at høy innenlands innflytting er hovedårsaken til befolkningsøkningen. Utflyttingen fortsetter og er høyere enn i 2019, men dette kompenseres av høy innflytting. På lik linje med landet forøvrig er innvandringen redusert. Fødselsoverskuddet er negativt, men forbedret fra 2019 ved klart færre dødsfall.

Når en ser på utviklingen i befolkningssammensetning legger en merke til at netto utflyttingen/endring av befolkningsgruppen mellom 16 til 44 år reduseres. Dette faller sammen med de nasjonale trendene. I perioden 2018 til 2020 er det også en nedgang i gruppen 6-15 år, men gruppen 0-5 år øker i begrenset omfang.

Det er befolkningsgruppen 67-79 år som øker mest, samt at gruppen 45-66 år er stabil. Det tyder på at det er en netto positiv innflytting til Kragerø av aldersgruppen over 45 år. Økningen kombineres med at de som allerede bor her i denne aldersgruppen flytter ikke – de blir bare eldre. Dette er også i samsvar med utviklingen i eiendomsmarkedet ved at det satses på sentrumsnære relativt kostbare leiligheter, men bygging av nye eneboliger er fraværende.

Tabell 2 – Befolkningssammensetning

Utvikling folketallet i 3814 Kragerø - gruppert utvikling				Endringer	
	2018	2019	2020	2018-2020	2019-2020
Innbyggere 0-5 år	502	506	509	7	3
Innbyggere 6-15 år	1 122	1 106	1 110	-12	4
Innbyggere 16-19 år	491	473	439	-52	-34
Innbyggere 20-44 år	2 761	2 715	2 694	-67	-21
Innbyggere 45-66 år	3 280	3 283	3 282	2	-1
Innbyggere 67-79 år	1 665	1 697	1 752	87	55
Innbyggere 80-89 år	475	498	525	50	27
Innbyggere over 90 år	110	102	105	-5	3
Folketallet ved utg. av året	10 406	10 380	10 416	10	36

2.2 Fødselsoverskudd og flytting

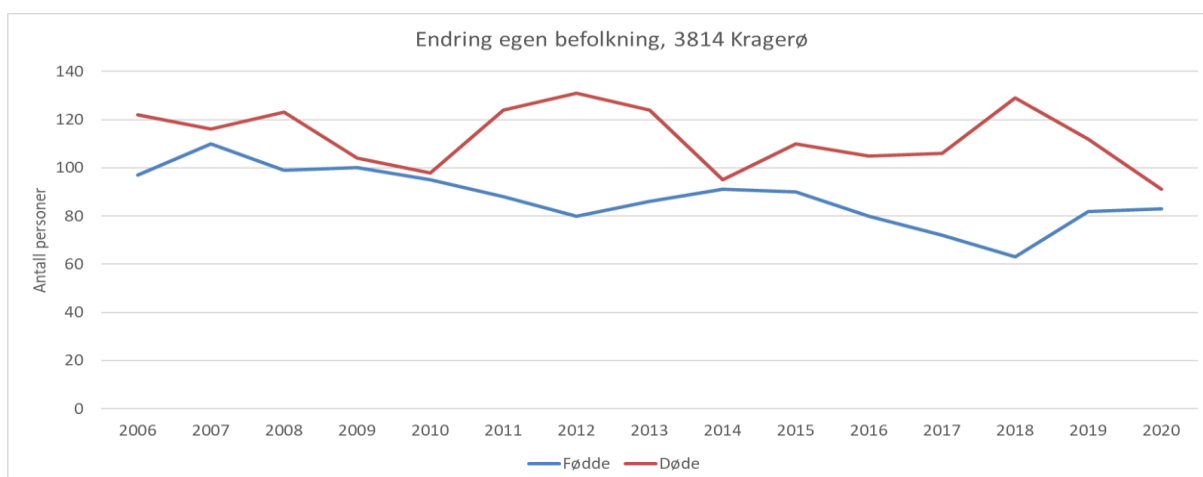
Befolkningsendring kan deles opp i fødselsoverskudd/underskudd og netto flytting.

Fødselsoverskuddet/underskudd er definert som antall fødte minus antall døde. Netto flytting er definert som innflytting minus utflytting. Netto flyttingen deles videre opp i innenlandsk og

utenlandsk flytting. Trenden er at antall fødsler går ned, slik at innvandring og tilflytting vil spille en viktig rolle for å opprettholde befolkningsveksten.

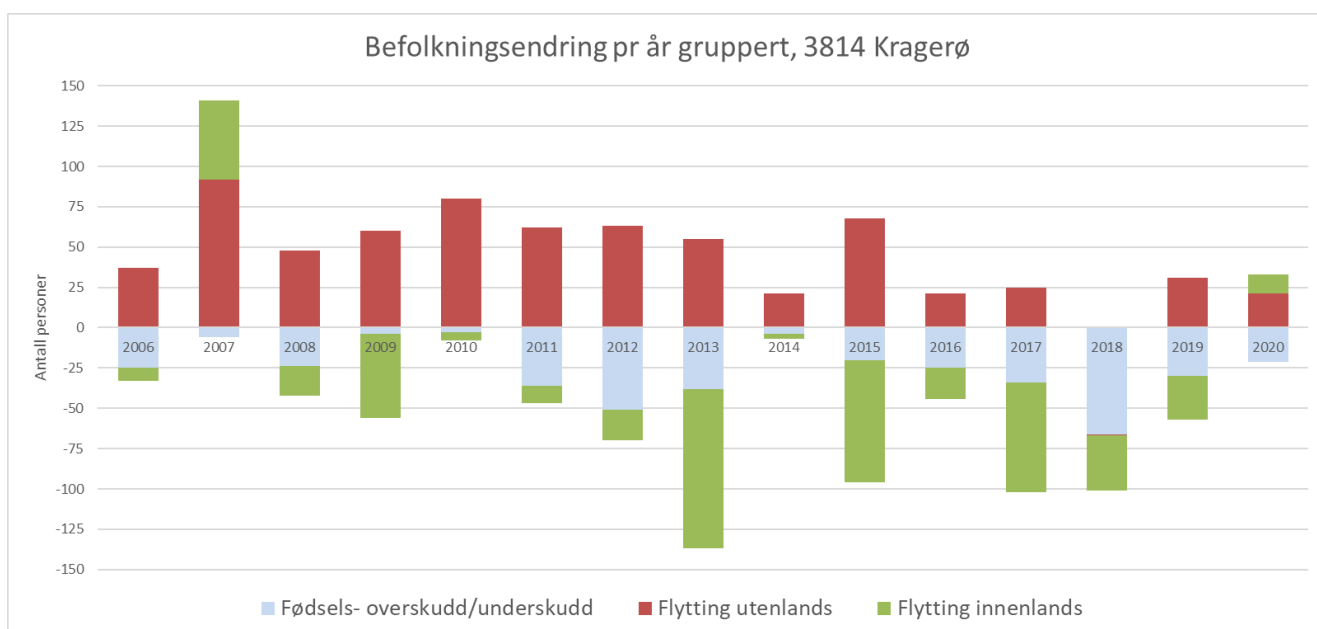
Figuren nedenfor viser utviklingene av fødte og døde i egen bofast befolkning. I hele perioden 2006 til 2020 er det flere som dør enn det fødes. Dette er også en åpenbar konsekvens av en aldrende befolkning.

Figur 2- Befolkningsutvikling fødte og døde 2006-2020

Stabilt befolkningsnivå og aldringen i befolkning gir en endring i befolkningssammensetningen. Figuren nedenfor viser hvordan fødselsoverskudd/underskudd, flytting utenlands og flytting innenlands har variert fra 2006 til 2020.

Figur 3- Gruppert befolkningsendring

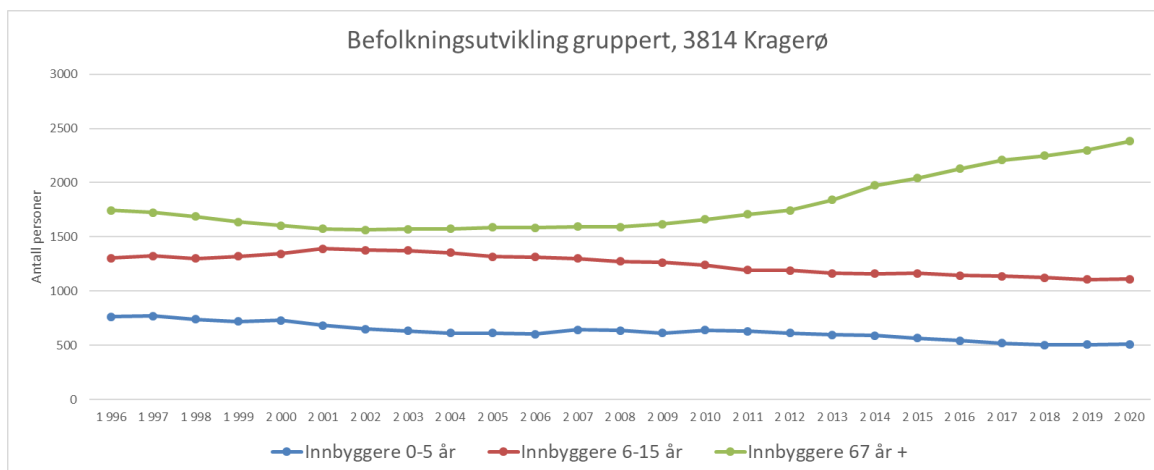
For hele landet er arbeidsinnvandring en viktig faktor for vekst i befolkning. Innvandring har også vært viktig for Kragerø kommune for å opprettholde befolkningsmengden. Den nasjonale trenden er at innvandringen avtar og spesielt i 2020 har innvandringen vært lav. 2020 ble et spesielt år for Kragerø hvor en har både positiv netto innvandring og positiv innenlands netto flytting som bidrar til

svak befolkningsvekst. I hele perioden 2006 til 2020 har det vært et fødselsunderskudd, dvs det er flere døde enn fødte i egen befolkning.

2.3 Befolkningsutvikling for aldersgrupper

Endret befolkningssammensetning vil påvirke hvilke tjenester Kragerø kommune må tilby. Det er aldersgruppene 0-5 år, 6-15 år og over 67 år som i størst grad påvirker omfanget av de kommunale tjenestene.

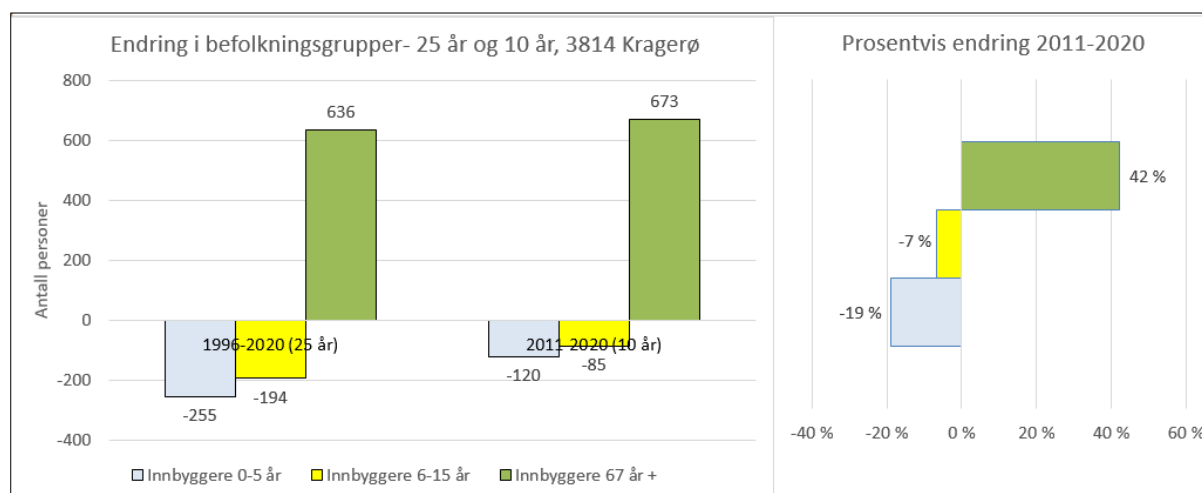
Figur 4- Utvikling befolkningsgrupper

I perioden fra 1996 er det blitt færre innbyggere under 16 år. Det er en jevn nedgang og det har en klar sammenheng med færre fødsler og flyttemønsteret. Den eldre delen av befolkningen flytter ikke, de blir bare eldre. Den såkalte eldrebølgen er allerede kommet til Kragerø kommune, og en ser en vekst i aldersgruppen over 67 år allerede fra 2010. Den befolkningsgruppen fortsetter å øke.

De ulike aldersgruppene utgjør en prosentmessig andel av befolkningen, utviklingen her er avhengig av den totale veksten i kommunen og endringen i aldersgruppen. Figuren under viser utviklingen i de tre sentrale aldersgruppene for Kragerø kommune.

Figur 5- Endringer i befolkningsgrupper

I løpet av de siste 10 årene er aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år redusert med hhv 19% (120 barn) og 7% (85 elever). Det tilsvarer omtrent en reduksjon på en barnehageavdeling pr år og en halv klasse pr år i grunnskolen i denne perioden.

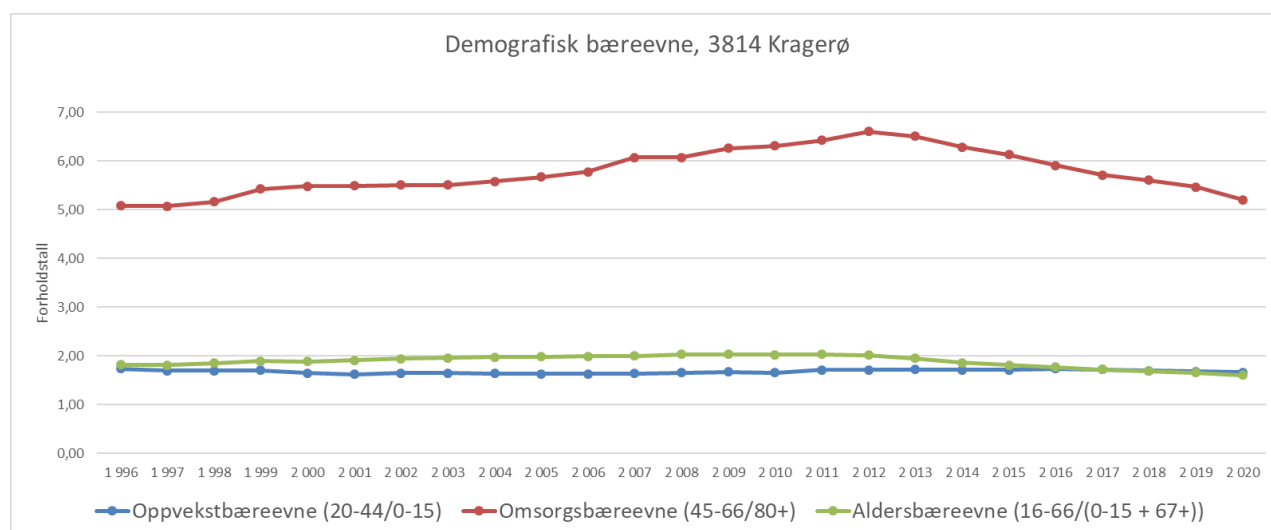
Økningen i aldersgruppene over 67 år er betydelig. Den er økt med 42% (673 personer) i løpet av 10 år. Det vil i første omgang påvirke behovet for et større omfang av hjemmebaserte tjenester. Presset på institusjonsplasser vil øke, men dette kan til en viss grad kompenseres med flere omsorgsboliger med heldøgns omsorg.

2.4 Demografisk bæreevne

Demografisk bæreevne er ulike forholdstall som beskriver befolkningssammensetningen. Det er laget tre ulike forholdstall:

- Oppvekstbæreevne (20-44/0-15). Hvor mange voksne mellom 20 til 44 er det til å håndtere den oppvoksende generasjon
- Omsorgsbæreevne (45-66/80+). Hvor mange voksne mellom 45 til 66 er det til å håndtere den sannsynlige pleietrengende delen av befolkning som er definert de over 80 år.
- Aldersbæreevne (16-66/(0-15 + 67+)). Aldersbæreevne er hvor mange med antatt skattbar inntekt for å finansiere de uten skattbar inntekt.

Figur 6- Utvikling demografisk bæreevne

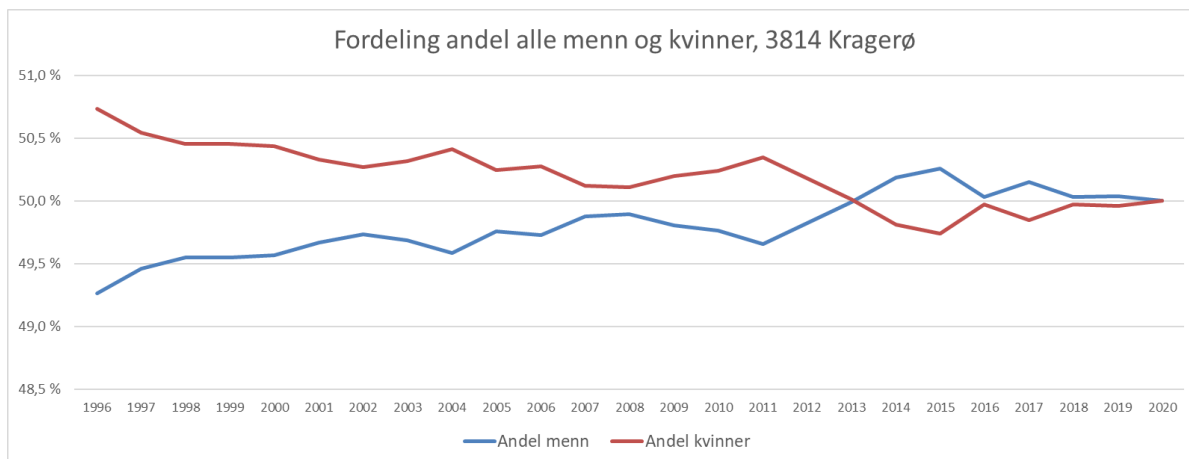

I perioden er forholdet oppvekst- og aldersbæreevne mindre endret. Derimot viser omsorgsbæreevne at det skjer store endringer med en befolkning som blir eldre. Det blir betydelig flere personer over 80 år i forhold til aldersgruppen 45-66 år, noe som er en klar konsekvens av økt aldring. Dette kan på sikt redusere skatteinntekten og ikke minst sette press på arbeidskraft.

2.5 Fordeling menn og kvinner

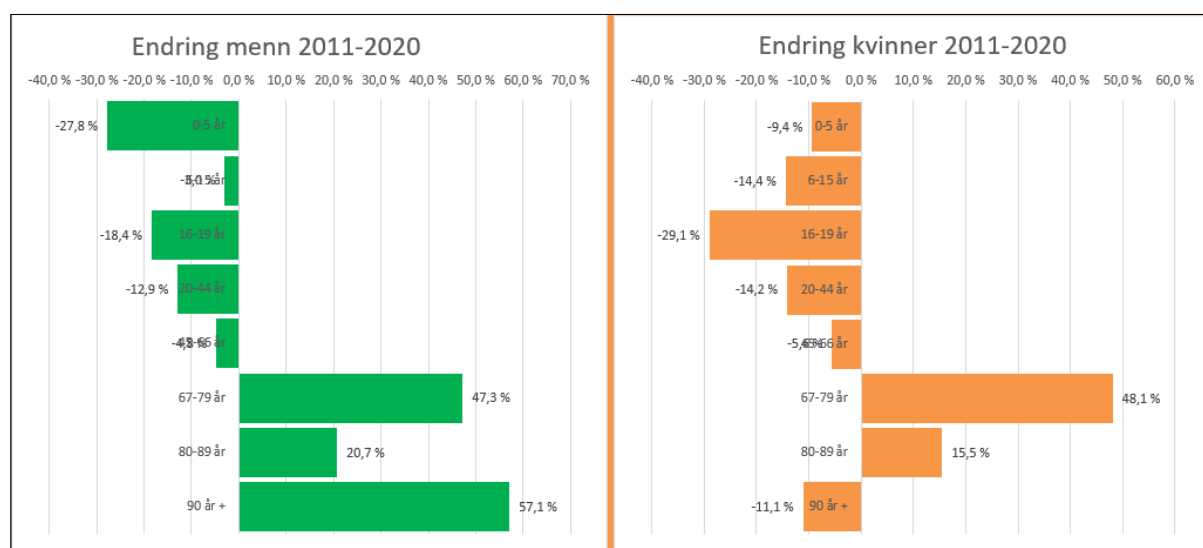
Sammensetningen i befolkningen er i endring. Dette har også betydning for fordelingen mellom kvinner og menn. I 2020 er fordelingen akkurat 50/50. Her skjedde det et skifte i 2013 ved at andelen menn ble større enn andelen kvinner. Det kan være to grunner til det. Menn lever lengre enn tidligere og at det er yngre kvinner som flytter til andre regioner.

Figur 7- Fordeling menn og kvinner

Figuren nedenfor bekrefter at antall yngre kvinner reduserer mere enn menn i samme aldersgrupper. Videre øker antall menn over 80 år mye mer enn kvinner i samme aldergruppe. Levealderen for kvinner er fremdeles høyest, men menn har tatt veldig innpå i de senere år. Redusert røyking, økt fysisk aktivitet og dermed bedre helse blant menn kan være en av årsakene til dette.

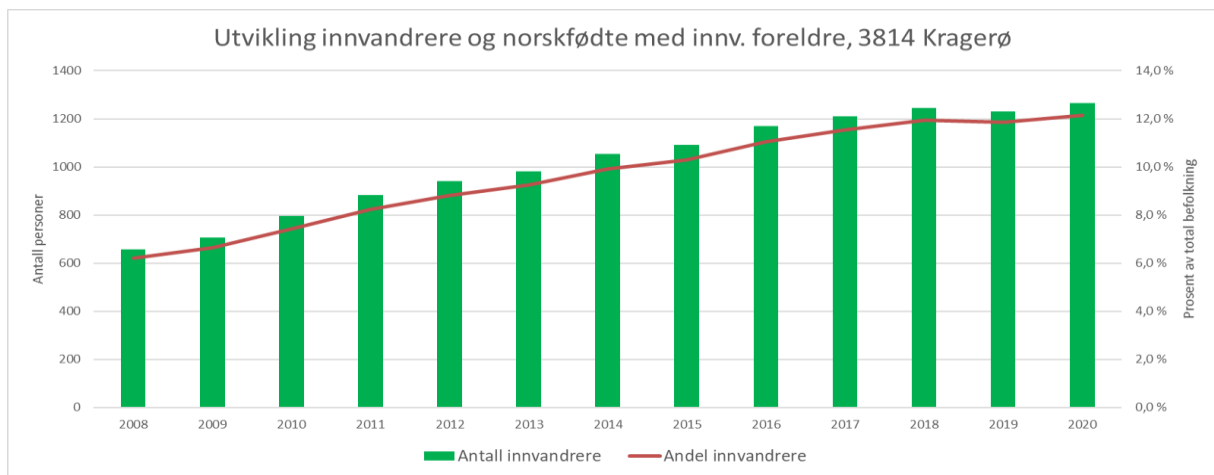
Figur 8- Endring av menn og kvinner

2.6 Innvandrere bakgrunn i befolkningen

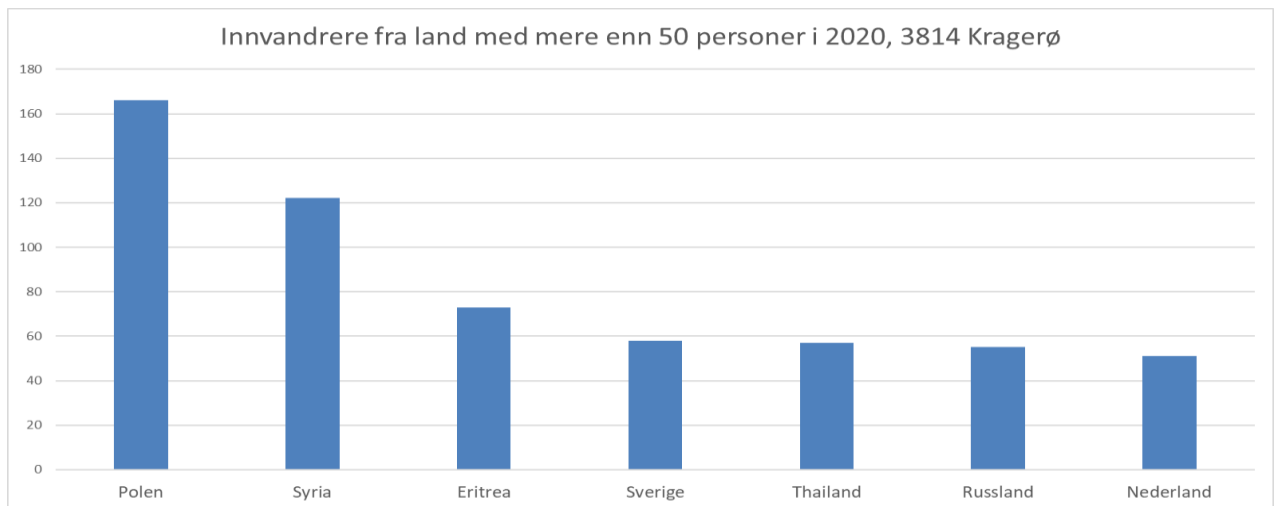
Arbeidsinnvandringen over tid vil påvirke andelen i befolkningen med innvandrere bakgrunn. Det er noe usikkert i hvilken grad det påvirker utformingen av de kommunale tjenestene. I Kragerø har litt over 12% bosatte personer av befolkning innvandrere bakgrunn. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Norskfødte med innvandrereforeldre er personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Fødeland er hovedsakelig mors bosted ved personens fødsel.

Figur 9- Utvikling innvandrere og norsk fødte av innvandrere foreldre

Denne befolkningsgruppen omfatter 1265 personer fra 75 opprinnelses land. Det er personer fra Polen som har den største andelen av innvandrere fulgt av personer fra Syria og Eritrea.

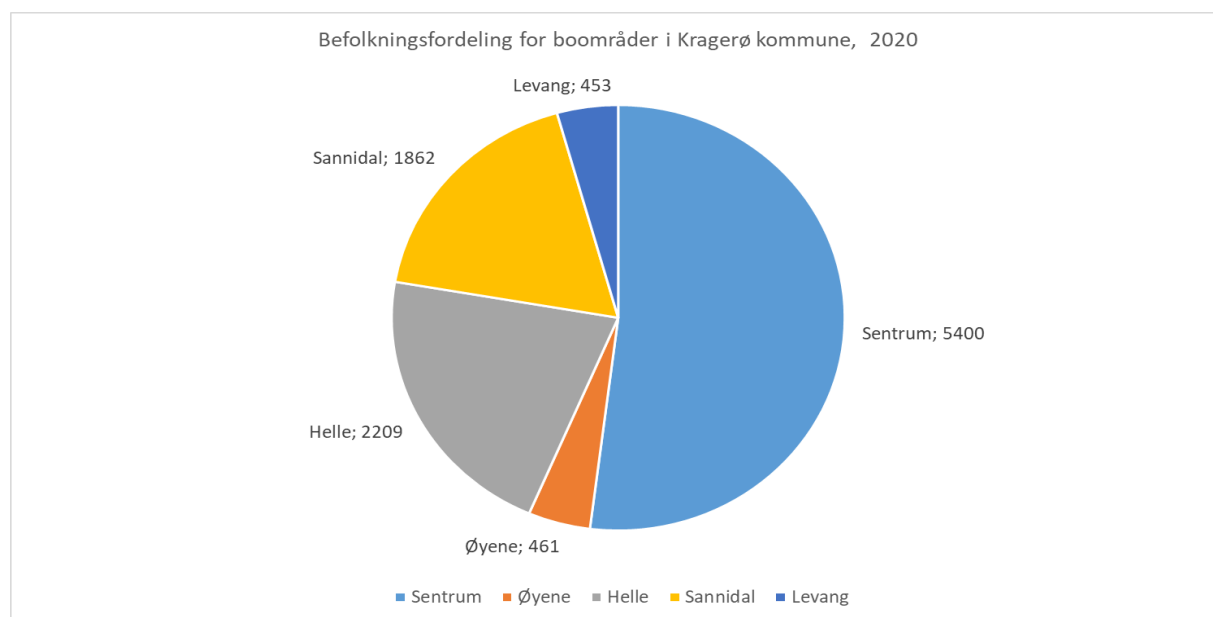
Figur 10- Innvandrere fra ulike land

3.0 Befolkningsfordelingen i ulike bo områder i Kragerø kommune

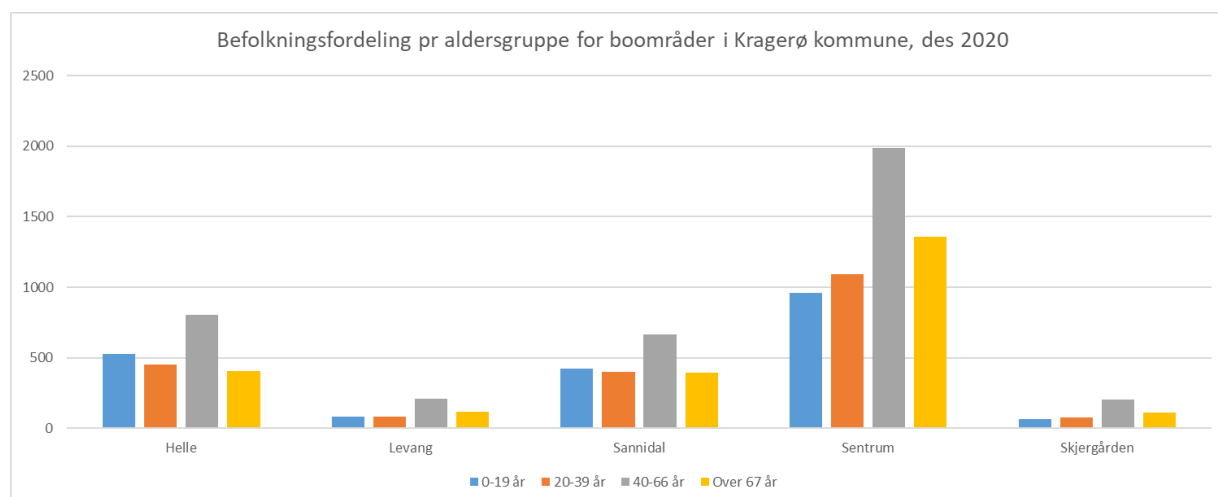
Det vil være en sammenheng mellom det kommunale tjenestetilbudet, hvor folk bor og hvordan befolkningen er sammensatt i et bo område. Kragerø kommune deles inn i 5 såkalt bo-områder: Sentrum, Øyene (Skjærgården), Helle, Sannidal og Levang. Grensene for bo-områdene fremkommer i vedlegg. Pr desember 2020 er sentrum det største bo-området med 5400 innbygger, mens Levang er det minste med 453 innbyggere. Summen av innbyggere vil avvike fra tallene fra SSB da tallene over bo områder er hentet fra kildene ved ulike tidspunkt. Avviket ansees ikke som vesentlig.

Figur 11- Befolkningsfordeling i bo-områder i Kragerø kommune desember 2020

Figuren nedenfor viser hvordan befolkningen i de ulike bo områdene er fordelt på ulike aldersgrupper.

Figur 12- Fordeling befolkningsgrupper i bo-områder i Kragerø kommune

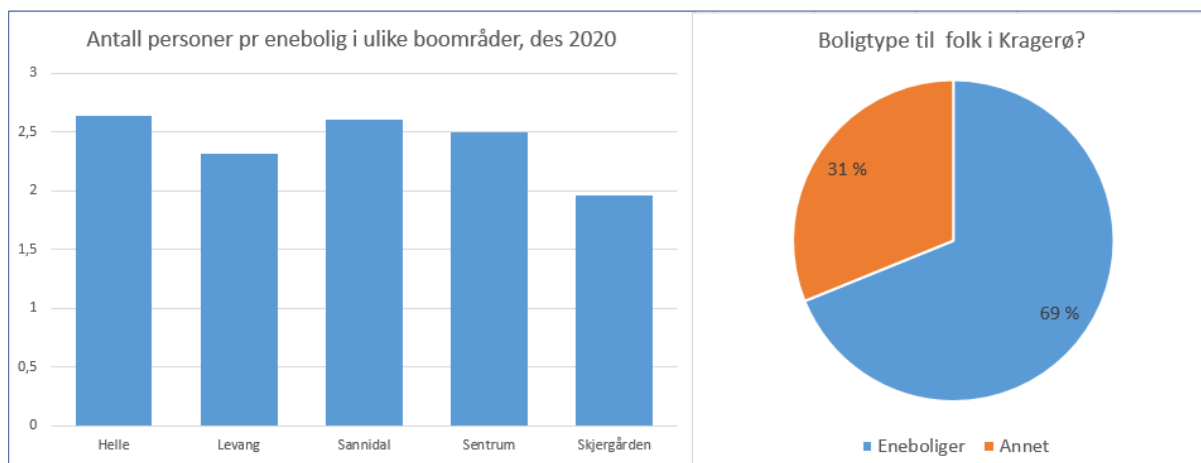

Det en legger merke til at bo-områdene Helle og Sannidal har den største interne andelen av barn i aldersgruppen under 19 år, mens sentrum har relativt flere over innbyggere over 67 år. Dette kan henge sammen boligpriser og bomiljø for øvrig i forhold til fordelingen av innbyggere under 19 år.

Selv om det er etablert omsorgsboliger og leilighetsbygg i sentrum er det bo området Øyene som har den høyeste interne andelen av personer over 67 år.

69 prosent av boligtypene i Kragerø er eneboliger. De fleste barnefamilier bor i eneboliger, noe som fremkommer ved at det er flest personer pr enebolig i Sannidal og Helle.

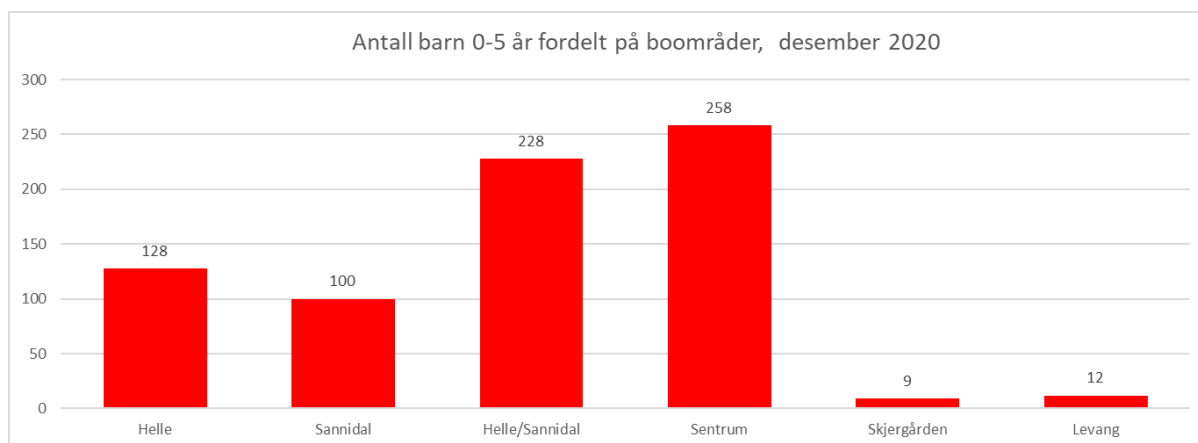
Figur 13- Omfang eneboliger og bo tetthet i eneboliger

For å vurdere et potensielt fremtidig flyttemønster kan en se på hvor en kan forvente tilgjengelige eneboliger i nærmeste fremtid. Eldre personer vil enten falle fra eller flytte til mindre boenheter slik at en frigjør eneboliger til barnefamilier. Det er ikke store forskjeller på bo-områdene andel av befolkning over 67 år i eneboliger.

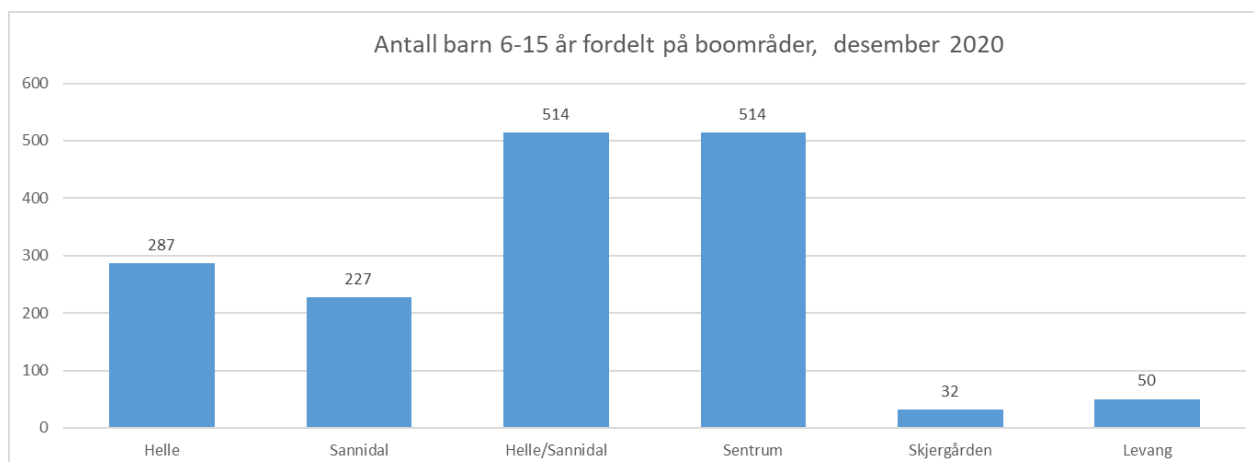
I lyset av det kommunale tjenestetilbudet for barn under 15 år og eldre over 67 år er det interessant å se nærmere på disse befolkningsgruppene pr bo-området. Det er flest barn under 5 år i sentrum. Selv når en slår sammen Helle og Sannidal er det flere barn i sentrum. Det er som ventet færrest barn på Levang og på Øyene (Skjærgården).

Figur 14- Antall barn 0-5 år fordelt på bo-områder

Fordelingen av barn mellom 6-15 år er litt annerledes. Her er det like mange barn i Helle og Sannidal tilsammen som i sentrum. Det er som ventet færrest barn på Levang og i Skjærgården (Øyene).

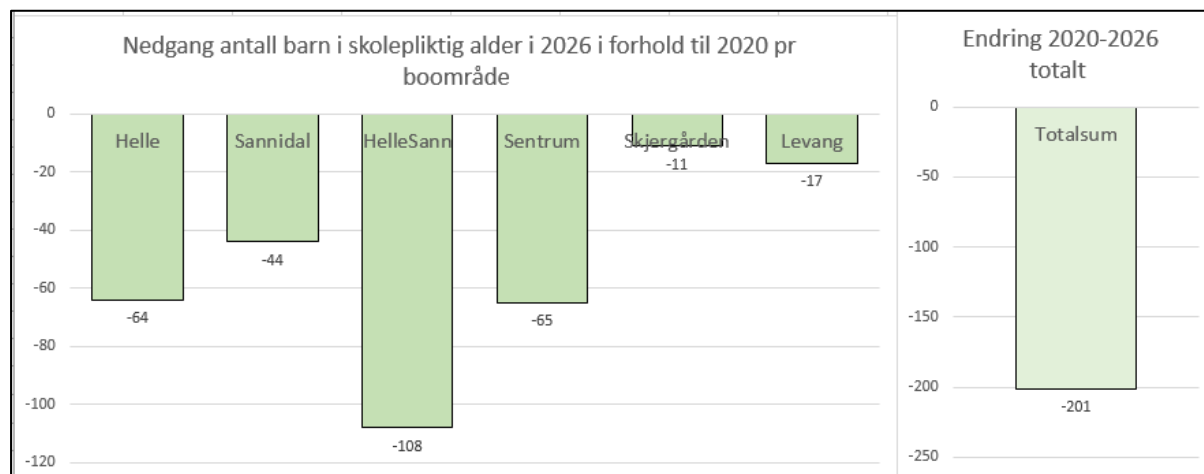
Figur 15- Antall barn 6-15 år fordelt på bo-områder

Ved å ta utgangspunkt i de faktiske befolkningstallene for barn i aldersgruppen under 5 år, kan en fremskrive hvordan elevtallet (aldersgruppen 6-15 år) utvikler seg. Dette forutsetter ingen flytting, men de aller fleste innbyggerne vil være litt eldre og bo på samme sted. Historiske flyttetall indikerer at denne aldersgruppen er utsatt for en viss reduksjon over tid, slik at fremskrevne tall vil ikke være for høye. Interne flyttinger fra sentrum til Helle/Sannidal er ikke vurdert.

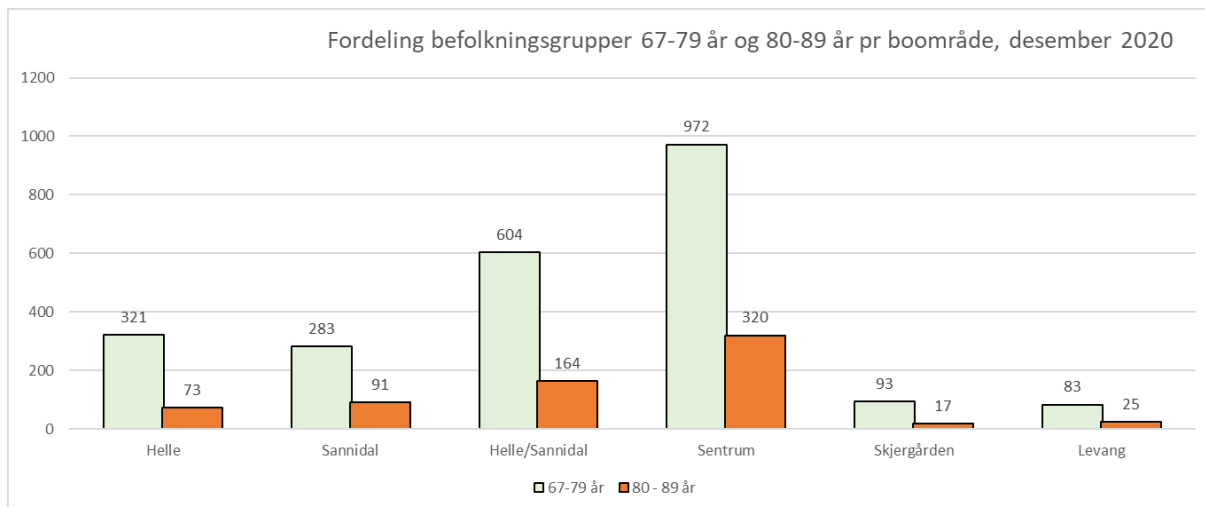
Ved å fremskrive de kjente tallene 6 år, dvs at alle av dagens barn 0-5 år har blitt elever i grunnskolen, fremkommer det sterk nedgang i elevtallet. På bare seks år er det totale elevtallet redusert med 201 elever. Område Helle og Sannidal reduseres mest. Elevgrunnlaget i Skjergården og på Levang svekkes ytterligere. Disse endringen er en ren fremskrivning som ikke tar hensyn til ut/inn flytting eller innvandring, slik det gjøres i SSB sine prognoser.

Figur 16- Endring av barn i skolepliktig alder til 2026 i forhold til 2020

Det er kjent at aldersgruppen over 67 år vil øke i tiden fremover. Figuren nedenfor viser de faktiske tallene pr boområder for aldersgruppen 67-79 år og 80-89 år. Det er sannsynlig at flertallet av disse bor hjemme eller i tilrettelagt bolig. I motsetning til aldersgruppen 0-15 år er det tydelig at aldersgruppene over 67 år trekker inn til sentrum når en sammenligner disse gruppene mot hverandre.

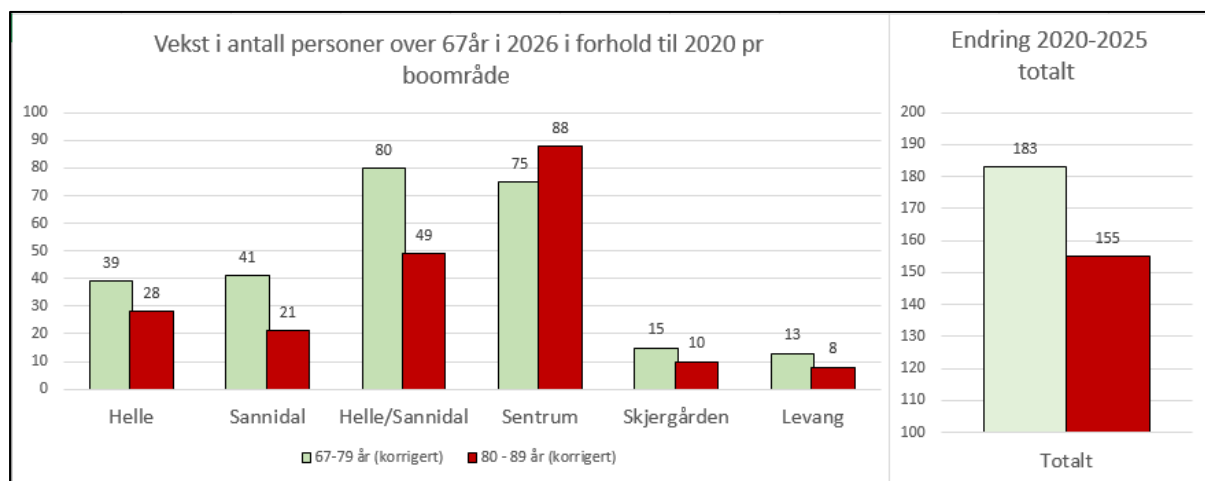
Figur 17- Antall personer over 67 år fordelt på bo-områder

Ved å ta utgangspunkt i de faktiske befolkningstallene i aldersgruppen under 67 år, kan en fremskrive hvordan dette vil se ut om bare 6 år. Aldersgruppen over 60 år flytter ikke – de blir bare eldre. Utfordringen når en skal fremskriver denne gruppen er at det vil forekomme en viss avgang. Ved fremskrivning av denne befolkningsgruppen forutsettes det en avgang på 25% i aldersgruppen under 79 år, men for gruppen som blir 80-89 år forutsettes 50% avgang. Dette er basert på historikk.

På bare seks år øker befolkningsgruppen 67-79 år med 183 personer og 80-89 år med 155 personer (inkl. antatt korreksjon for avgang). Tallene viser med all tydelighet at det blir flere eldre i Kragerø. Denne økning på bare 6 år vil åpenbart påvirke tjenestetilbudet til denne aldersgruppen i Kragerø kommune.

Figur 18- Utvikling personer over 67 år pr bo området

4.0 Befolkningsprognoser 2021-2040

De regionale framskrivingene viser at befolkningen i Norge vokser, men at denne veksten er ujevnt fordelt geografisk. Omtrent 60 prosent (216) av alle kommunene er forventet å vokse. 20 prosent av kommunene har særlig høy framskrevet vekst på 15 prosent eller mer. Det er derimot forventet at 140 kommuner vil få en nedgang i folketallet.

Prognoseberegningen til SSB viser at befolkningen i Norge sentraliseres. Befolkningsveksten er særlig tydelig på Østlandet, og i og rundt de store byene. Trenden er at unge folk flytter fra distriktene og til mer bynære strøk, sier Sturla Løkken i SSB. Unge voksne flytter til sentrale strøk og får sine barn der, mens de eldre blir igjen på bygda. Denne kombinasjonen vil bidra til sterk aldring i distriktene. Innbyggerne i distriktskommunene er relativt gamle allerede i dag. I dag er under 10 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene 70 år eller eldre, mens tallet er over 17 prosent i de minst sentrale kommunene. Framskrivningene viser at alle landets kommuner har en eldre befolkning i 2050, men at befolkningen i distriktene fortsatt vil være eldst. Nesten alle de minst sentrale kommunene framskrives å ha over 25 prosent som er 70 år og eldre. I noen av disse kommuner vil de eldre utgjøre én tredjedel av befolkningen. Nettoinnvandringen er riktig nok positiv for alle kommuner, men ikke sterk nok til å hindre befolkningsnedgang i de minst sentrale kommunene.

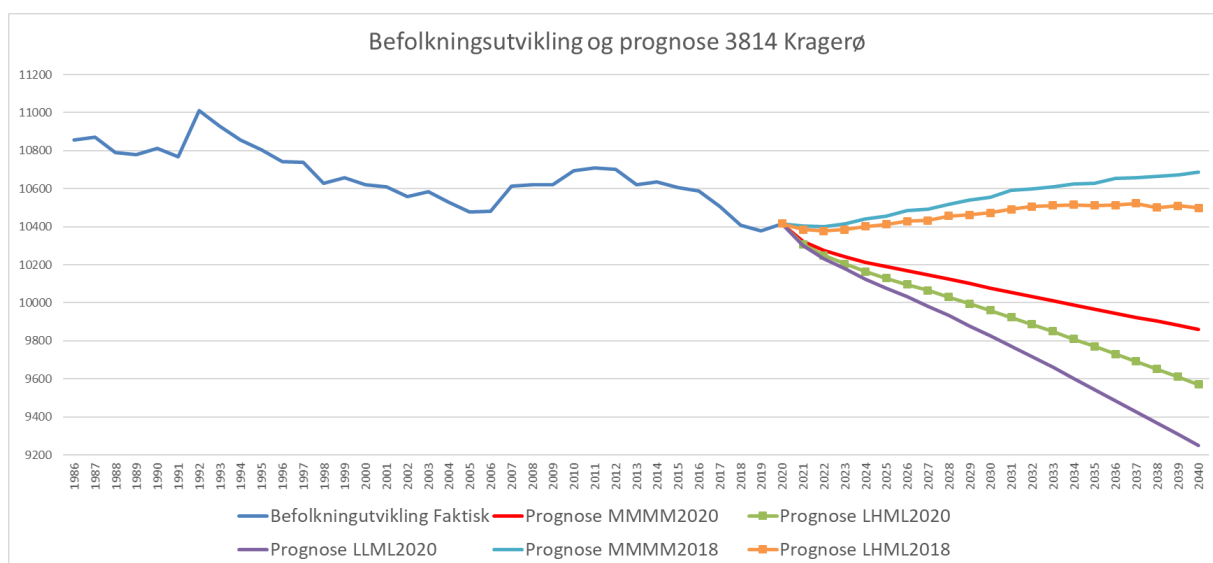
Alle metoder som prøver å skissere hva som vil kunne skje i framtiden er usikre. Befolkningsframskrivingene til SSB er også usikre. Selv om befolkningsutviklingen er til dels forutsigbar, baseres beregningene på forutsetninger om framtidig fruktbarhet, dødelighet, innenlands flytting og nettoinnvandring. Det kan treffe mer eller mindre på det som ender opp med å bli den virkelige utviklingen. Spredningen av koronaviruset og påfølgende tiltak bidrar til ekstra usikkerhet, særlig med tanke på bevegelser på tvers av landegrenser. Nettoinnvandringen er derfor satt lavere for alle kommunene på kort sikt.

Med bakgrunn i usikkerhet anbefales det å ta resultatene som et utgangspunkt, slik at en kan planlegge fremtidens tjenestetilbud og inntektsgrunnlag. Dette gjelder spesielt for tjenesteområdene barnehage, skole og pleie/omsorg. Befolkningsprognosene er også grunnlaget for beregning av fremtidige skatt og rammeoverføringer fra staten, slik at valg av befolkningsprognose vil ha betydning for beregning av fremtidige økonomiske forutsetninger.

4.1 Befolkningsprognose Kragerø kommune

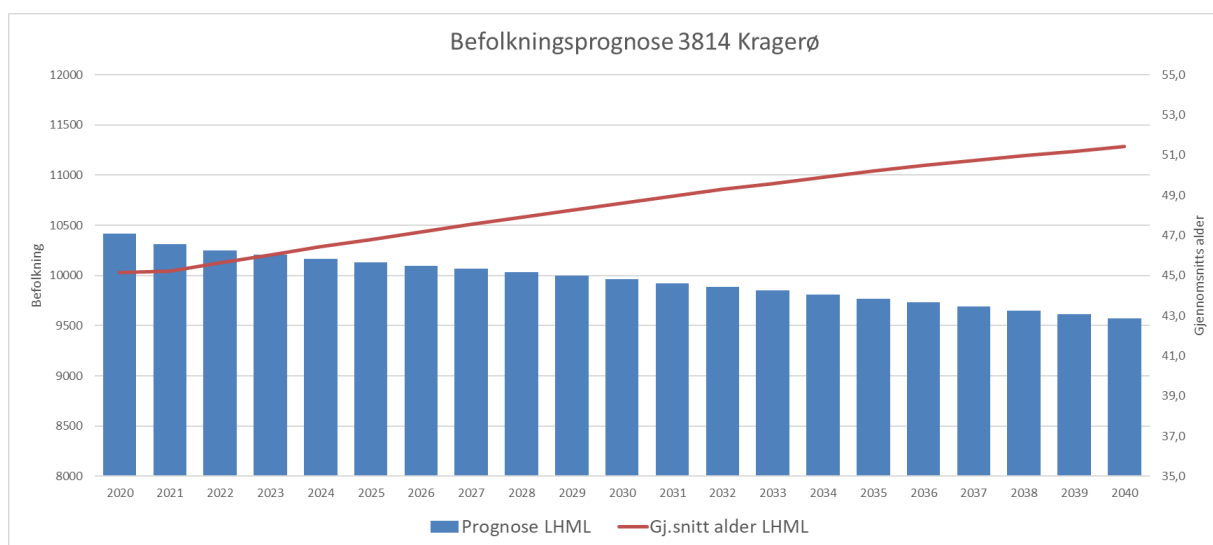
SSB utarbeider hvert andre år 9 ulike befolkningsprognoser for alle kommuner i Norge. Det er som nevnt usikkerhet knyttet til prognoser, slik at det lages mange ulike alternativer. Ingen trenger å være helt riktig, men en må benytte det alternativet en finner mest sannsynlig. Alle befolkningsprognosene består av fire komponenter: fruktbarhet, levealder, flytting innenlands og innvandring. Alle prognosene fra SSB antar at flytting vil ligge på et landsgjennomsnitt. Det er ikke uvanlig å benytte hovedalternativet, den såkalte MMMM prognosen. Figuren nedenfor viser tre av disse prognosene, inkl. MMMM prognosen, som er de meste aktuelle prognosene for Kragerø. Sett i et historisk perspektiv er MMMM prognosen et alternativ som for Kragerø vil være for optimistisk og som ikke tar tilstrekkelig hensyn til aldring i befolkningen. Det vurderes at det er alternativet LHML som passer best med den historiske utviklingen og som tar hensyn til Lav fruktbarhet, Høy aldring, Middels flytting (gjennomsnitt) og Lav innvandring. Se vedlegg for nærmere beskrivelse av alle alternative befolkningsprognoser fra SSB.

Figur 19 - Befolkningsutvikling og alternative befolkningsprognoser for Kragerø

De nye befolkningsprognosene ble publisert i august 2020. Siden innvandring er redusert i de nye prognosene er alle alternativene lavere enn de prognosene som ble publisert i 2018. Den oppdatert befolkningsprognosen LHML viser et synkende befolkningsnivå i Kragerø, noe som har vært en trend i mange år. LHML prognosen kan virke som en pessimistisk prognose, men tallene de siste årene viser tydelig at innvandringen avtar og aldringen øker. Begrenset befolkningsreduksjon skyldes primært økt levealder og at den eldre befolkning er bofast. Den eldre befolkningen reproduseres seg ikke selv, men denne gruppen kan til en viss grad tiltrekke seg yngre helsearbeidere til kommunen. Middels flytting og fødselsunderskudd bidrar til befolkningsnedgang i yngre aldersgrupper. Vedlegg viser utviklingen til alle SSB's befolkningsprognoser.

Figur 20- Befolkningsprognose LHML 2021-2040

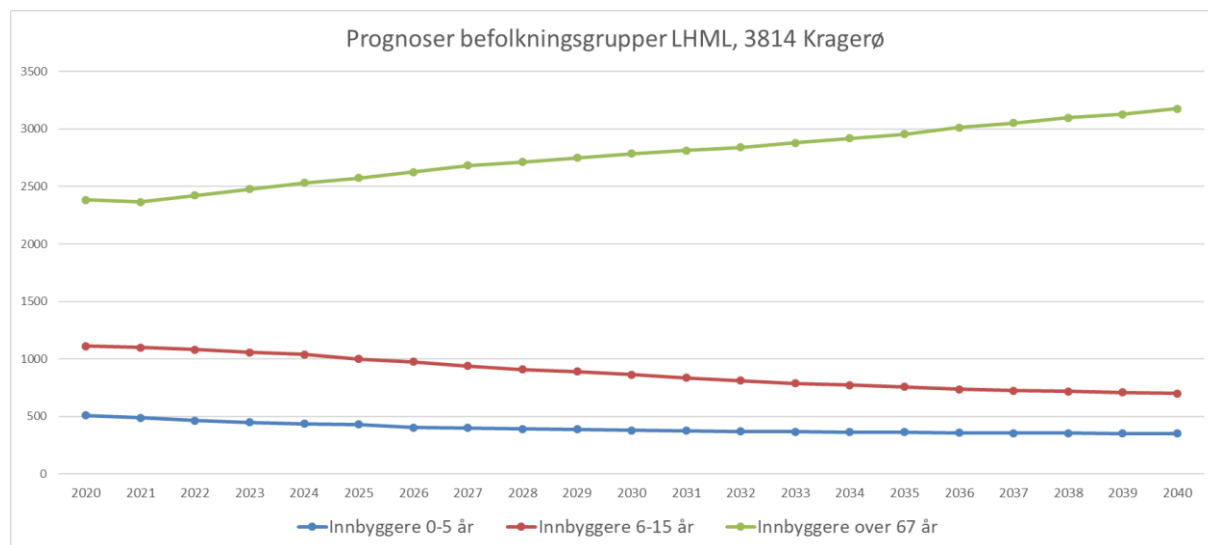
Prognosen LHML antar at det vil være 9571 innbyggere i 2040 i Kragerø kommune. Dette er en reduksjon på 845 personer fra 2020 til 2040, Til sammenligning var befolknings reduksjonen fra 2000-2020 i Kragerø på 204 personer. Det er den forventede reduserte innvandringen som gir en større befolkningsreduksjon enn forrige periode, samt ytterligere forsterket fødselsunderskudd.

Det er en del usikkerhet, men likevel er mange elementer i befolkningsutviklingen forutsigbare; de fleste av oss vil være ett år eldre og bo på samme sted også neste år.

4.2 Befolkningsutvikling for aldersgrupper

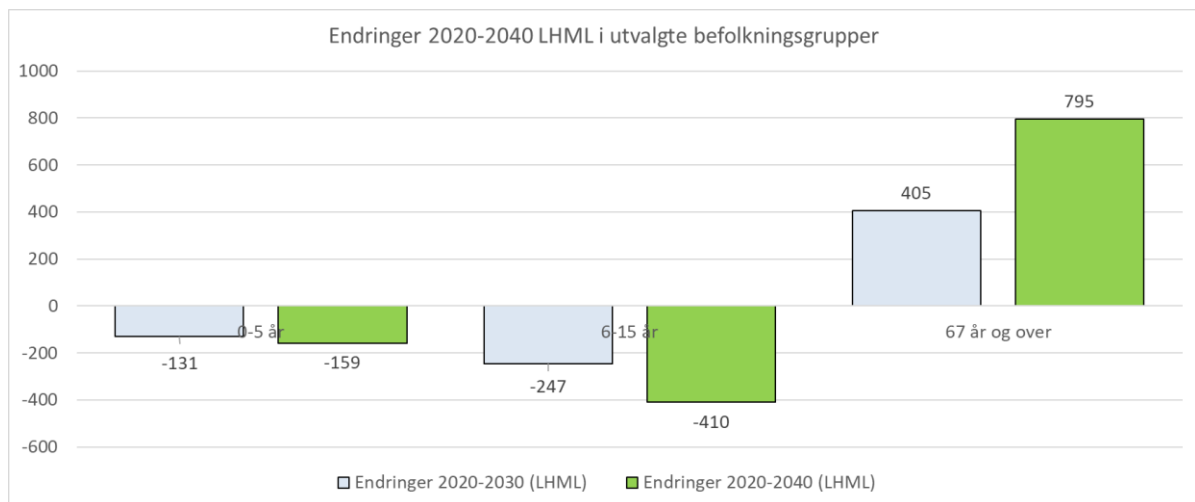
I de kommende 20 år viser prognosen LHML at aldersgruppen over 67 år øker og at aldergruppene 0-5 år og 6-15 år er fortsatt synkende. Dette vil påvirke hvordan ressursbruken innenfor kommunal tjenesteproduksjon må endres mot 2040.

Figur 21- Befolkningsprognoser LHML for ulike befolkningsgrupper

Det en legger spesielt merke til med denne prognosen frem mot 2040 er en tydelig vekst i aldersgruppen over 67 år. Fra 2020 til 2040 viser denne prognosen en økning på 795 personer. Veksten er størst for aldersgruppen over 80 år, noe som klart henger sammen med økt levealder. Sett i forhold til beregninger med utgangspunkt i de faktiske korrigerte tallene, som viser en økning på over 338 personer i denne aldersgruppen på 5 år. Lineær fremskrivning av dette til 2040 vil innebære en betydelig økning. I lyset av dette kan prognosen LHML være for pessimistisk, men det vanskelig å forutsi avgangen/friskhet til denne aldersgruppen. Det er også en usikkerheten i forhold til mulig tilflytting. Flyttetallene kan vise en svak tendens til at flere i aldersgruppen over 67 år (evnt over 60år) vil flytte til Kragerø, noe som kan stabilisere befolkningsmengden. Eiendomsmarkedet i sentrum er i stor grad rettet mot denne aldersgruppen. Økt aldring vil fortsette.

Figur 22- Endringer befolkningsprognose LHML frem mot 2040

Frem mot 2040 vil antall personer i aldersgruppen 6-15 år fortsetter å synke. Fra 2020 til 2040 viser prognosen LHML en reduksjon på 410 personer. Dette tilsvarer en reduksjon på en hel skole eller en klasse på 20 elever pr år. Sett i forhold til beregninger med utgangspunkt i de faktiske tallene som viser en reduksjon på 201 barn på 6 år. Lineær fremskrivning av dette til 2040 vil innebære en reduksjon på 670 barn (elever). I lyset av dette er prognosen LHML optimistisk, samt at den ivaretar flere elementer i befolkningsutviklingen.

Barnetallet 0-5 år synker også i perioden frem mot 2040. Prognosen viser en reduksjon på 159 barn frem mot 2040, men nye fødsler er en usikker faktor som påvirkes av mange forhold.

Befolkningsendringene tilsier en omprioritering av ressursbruken frem mot 2040.

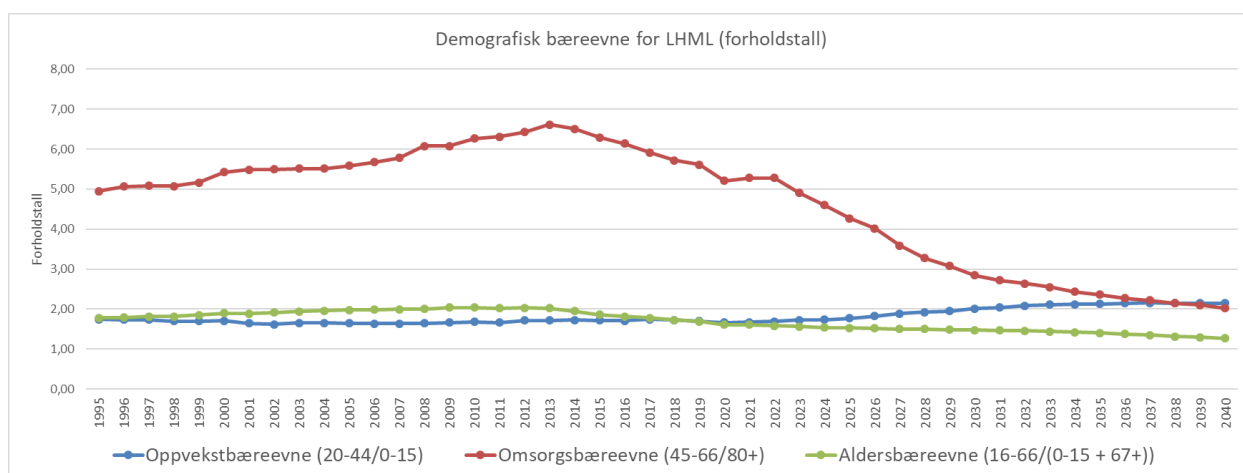
Befolkningsendringer vil gjenspeile seg i rammeoverføringen fra staten ved at det blir mindre overføringer til gruppen 0-15 år og større overføringer til gruppen over 67 år. Det er kommunestyret som vedtar prioriteringene innenfor gjeldende rammebetingelser, men en manglende omprioritering innebærer at aldersgruppen over 67 år vil bli nedprioritert.

4.3 Demografisk bæreevne

Demografisk bæreevne er ulike forholdstall som beskriver befolkningssammensetningen. Det er tre ulike forholdstall:

- Oppvekstbæreevne (20-44/0-15). Hvor mange voksne mellom 20 til 44 er det til å håndtere den oppvoksende generasjon
- Omsorgsbæreevne (45-66/80+). Hvor mange voksne mellom 45 til 66 er det til å håndtere den sannsynlige pleietrengende delen av befolkning som er definert de over 80 år.
- Aldersbæreevne (16-66/(0-15 + 67+)). Aldersbæreevne er hvor mange med antatt skattbar inntekt for å finansiere de uten skattbar inntekt.

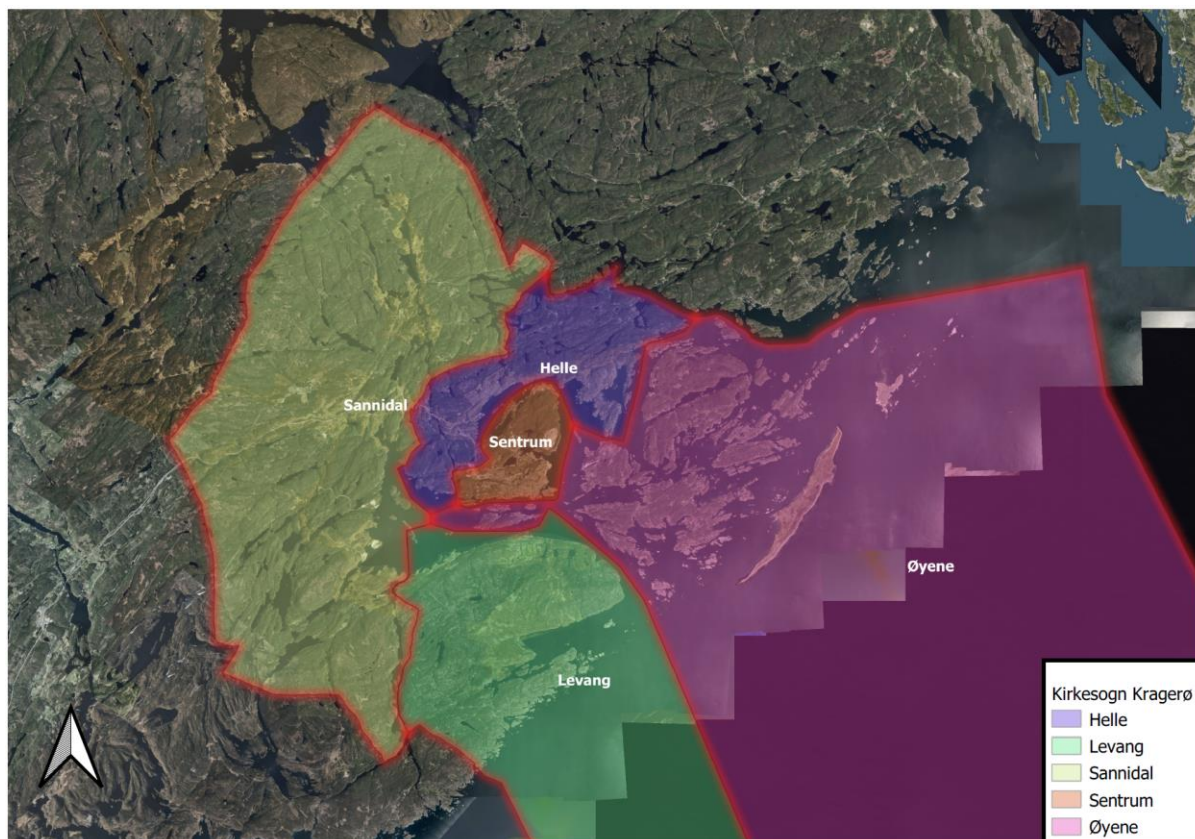
Figur 23- Demografisk bæreevne for prognosen LHML fra 2021

Trendene for prognosen LHML passer godt til den historiske utviklingen frem til 2020. Det en legger mest merke til er den store endringen i omsorgsbæreevne fra 2013, noe som skyldes økningen i antall personer over 80 år. Forholdet som danner grunnlaget for oppvekstbæreevne og aldersbæreevne har mindre endringer i perioden.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Kart over bo områder Kragerø kommune

Vedlegg 2 – Beskrivelse av prognose modellene til SSB

SSB er ansvarlige for de offisielle befolkningsframskrivingene. En befolkningsframskriving er en beregning av befolkningens framtidige størrelse og sammensetning. Til framskrivingene trengs det forutsetninger om de fire demografiske komponentene: framtidig fruktbarhet, dødelighet, innenlandske flyttinger og inn- og utvandring. Ved å bruke ulike forutsetninger om disse komponentene kan vi lage ulike alternative framskrivinger. I hovedalternativet i årets befolkningsframskriving har SSB lagt til grunn disse forutsetningene:

Fruktbarheten (posisjon 1: L-lav, M –middels, H – Høy), forutsettes å fortsette ned til like under 1,60 barn per kvinne på kort sikt før den stiger gradvis mot et nivå på 1,76 barn per kvinne. SSB forutsetter at fallet i fruktbarhet vil stoppe opp nå som gjennomsnittlig fødealder for norske kvinner har kommet opp på nivå med Sverige og Danmark. Siden stadig færre får et tredje eller fjerde barn, antar en at kvinner i Norge på lang sikt vil få færre enn to barn i snitt.

Levealderen (posisjon 2: L-lav, M –middels, H – Høy), forutsettes å stige fra dagens 81 år for menn og 84 år for kvinner til henholdsvis 88 og 90 år i 2060. I framskrivingene antar en at trendene i dødelighet fra 1990 til 2017 fortsetter også framover. Det innebærer at de gamle blir enda eldre. Forventet gjestående levetid for 70-årige menn og kvinner øker med rundt 4-5 år fram mot 2060, og for 80-årige menn og kvinner øker den med rundt 3 år.

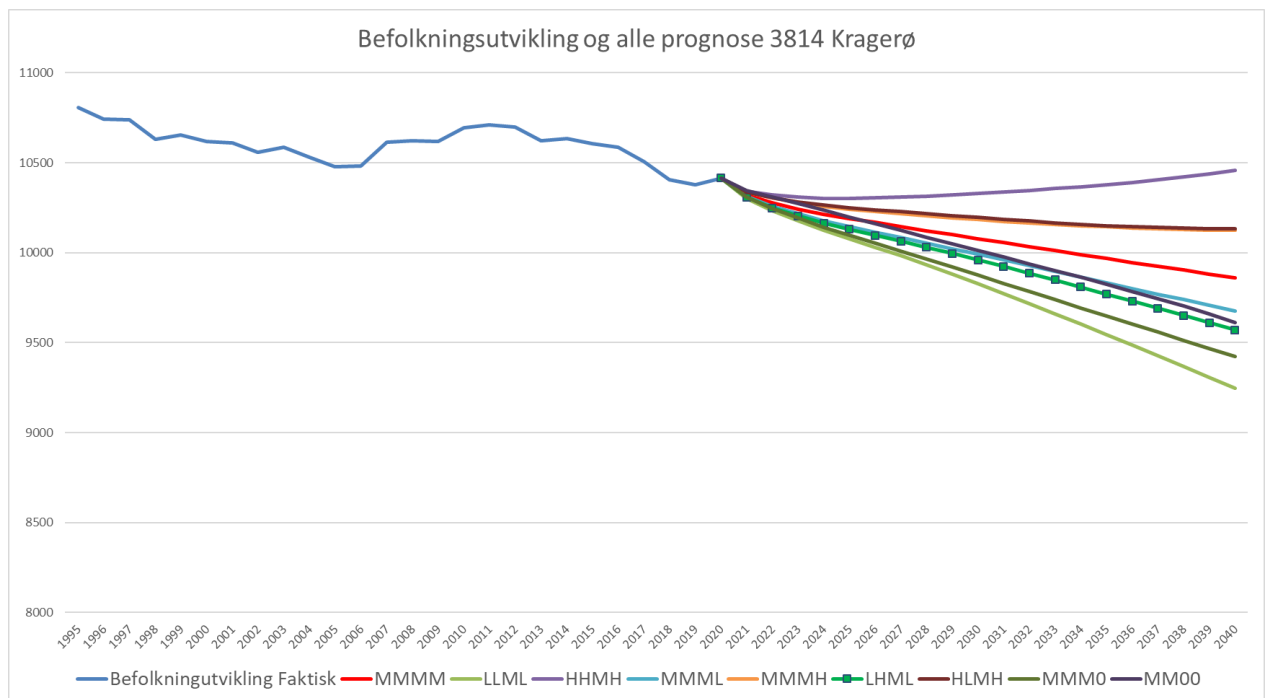
Flyttinger innenlands (posisjon 3: L-lav, M –middels, H – Høy), forutsettes å fortsette i samme mønster som i det siste tiåret. Dermed framskriver en fortsatt sentralisering, særlig blant unge voksne. Menn flytter generelt mer enn kvinner, og det er vanligst å flytte før skolealder eller som ung voksen, altså fram til midten av 30-årene. Ved at unge fruktbare flytter mot byen blir også barna født sentralt. De eldre blir da igjen på bygda, og distriktene opplever sterk aldring.

Innvandringen (posisjon 4: L-lav, M –middels, H – Høy), forutsetter at nedgangen fortsetter fram mot 2030. Det skyldes først og fremst forventet lavere innvandring fra Øst-Europa. Etter 2030 forutsetter vi en svak økning i innvandringen, som avspeiler en forventet befolkningsvekst ellers i verden. Utvandringen forutsettes også å synke fram mot 2030, for deretter å øke svakt.

Med disse forutsetningene viser hovedalternativet i årets framskrivinger en lavere befolkningsvekst i Norge. Veksten kommer først og fremst i sentrale strøk, mens mange distriktskommuner får nedgang i folketallet. Det forventes en tydelig aldring av befolkningen, og om femten år vil det for første gang være flere eldre (65+) enn barn og unge (0-19) i Norge. I 2040 vil mer enn hver tredje innbygger i en del distriktskommuner ha passert 70 år. Det blir også flere innvandrere i Norge, og veksten blant innvandrere kommer i aldersgruppene over 35 år.

SSB påpeker at framskrivingene trolig ikke helt og fullt fanger den faktiske utviklingen framover, og i så måte er tallene usikre. Usikkerheten øker jo lenger fram i tid en ser og jo mindre grupper en framskriver. Noe av usikkerheten er illustrert ved mange alternative framskrivinger, der en bruker ulike forutsetninger om de demografiske komponentene. Framtiden vil by på overraskelser, og det vil bli avvik mellom befolkningsframskrivingene – uansett alternativ – og virkeligheten. Likevel er mange elementer i befolkningsutviklingen forutsigbare; de fleste av oss vil være ett år eldre og bo på samme sted også neste år.

Vedlegg 3 – SSB's 9 ulike befolkningsprognoser for Kragerø kommune

Det er stor variasjon i de ulike prognosene til SSB. Prognosen LHML vurderes som den mest realistiske prognosen for Kragerø. Figuren nedenfor viser de viktigste forskjellene mellom dagen befolkningssammensetning, MMMM og LHML.

